

خودارزیابی

۱ مفهوم « متن » را با ذکر دو مثال توضیح دهید.

۲ یکی از آسان‌ترین و کاربردی‌ترین شیوه‌ها در بررسی و تحلیل متن چیست؟

۳ با توجه به قلمرو فکری، دیدگاه خود را درباره محتوا و موضوع سروده زیر بنویسید.

آب را گل نکنیم؛

در فرودست انگار، گفتی می خورد آب

یا که در بیشه دور، سیره‌ای پر می شوی

یا در آبادی، کوزه‌ای پر می گردد.

آب را گل نکنیم؛

شاید این آب روان، می رود پای سپیداری، تا فرو شوی اندوه دلی؛

دست درویشی شاید، نان خشکیده فرو برده در آب ...

سهراب سپهری

۴ در خوانش دقیق شعر زیر، به چه نکاتی باید توجه کرد؟

نهنگی بچه خود را چه خوش گفت: به دین ما حرام آمد کرانه

به موج آویز و از ساحل بپرهیز همه دریاست ما را آشیانه

اقبال لاهوری

۵ سروده زیر را بخوانید و با توجه به قلمرو ادبی، « کنایه، تشبیه، تشخیص، مثل و

مراعات نظیر » را شناسایی کنید.

هر که زین گلشن، لبی خندان تراز گل بایدش

خُرده‌ای از مال دنیا در بساط هر که هست

هر که می خواهد که از سنجیده گفتاران شود

صبر بر جور فلک کن تا بر آیی روسفید

قطره آبی که دارد در نظر گوهر شدن

صائب تبریزی

۶ با توجه به متن زیر، به پرسش‌ها پاسخ دهید.

شنیدم که خلیفه‌ای خوابی دید، بر آن جمله که پنداشتی که همه دندان‌های او بیرون افتادی به یک بار. بامداد، خوابگزاری را بخواند و پرسید که: «تعبیر این خواب چیست؟»

مُعبّر گفت: «زندگانی امیر، دراز باد، همه اقربای تو پیش از تو بمیرند، چنان که کس از تو باز نماند.»

خلیفه گفت: «این مرد را صد چوب بزنید؛ چرا بدین دردناکی سخن اندر روی من بگفت؟! چه اگر همه اقربای من پیش از من بمیرند، پس آن گاه، من که باشم؟!» خوابگزاری دیگر بی‌اوردند. همین خواب با وی بگفت.

خوابگزار گفت: «بدین خواب که امیر گفت، دلیل کند که خداوند، دراز زندگانی‌تر از همه اقربای خویش بود.»

خلیفه گفت: «تعبیر از آن بیرون نشد (سخن همان است)؛ اما از عبارت تا عبارت، بسیار فرق است؛ این مرد را صد دینار بدهید.»

قابوس‌نامه

(الف) دو ویژگی زبانی را استخراج کنید.

(ب) چه عاملی سبب شد خلیفه، رفتاری متفاوت با دو خوابگزار داشته باشد؟

۷ حکایت زیر را بخوانید و آن را از دید قلمرو ادبی و فکری، بررسی کنید.

روزی شخصی پیش بهلول، بی‌ادبی نمود. بهلول او را ملامت کرد که چرا شرط ادب به جا نیاوردی؟

او گفت: «چه کنم؟ آب و گل مرا چنین سرشته‌اند.»

گفت: «آب و گل تو را نیکو سرشته‌اند، اما لگد کم خورده‌است!»

لطایف الطوائف